

1945 Adliye Yılına Giriş dolayısıyla Yargıtay Başkanı Sayın Halil Özyörük'ün Fakültemizde söylediği nutuk

Türk milli muhiti içerisinde, adliyeniz dahi, hakkın ve adaletin üstünlüğünü belirtmiş olan, bir yıl yaşadı. Dünya milletlerini kana ve ateşe boğmuş olan korkunç kasırga, yıllarca yakıp yıkmalardan sonra, hakka ve hürriyete, gönül vermiş insanların, kardeşçe yaşayabilecekleri, yeni bir yaşama âleminin kapıları önünde, pustu, sindi ve yatıştı.

Zafer, dünya milletlerine, yeni bir zihniyet getiriyor: «Hakkın ve adaletin egemenliği zihniyeti», yeni devletlerarası hayatının, tek parolası olacaktır.

Modern bir hukuk devleti olan Türkiyemizin, mahkemeleri ve yargıçları, kendilerinden beklenen faaliyeti, bu zihniyetin nurlu ışıkları altında, geliştirmekte devam edecekler. Adaletin yüksek denetleyicisi olan kurulunuz için, bu çapta ve bu önemde bir neticenin gerçekleşmiş oluşu, fânî insan hayatları bakımından, erilmesine hasret duyulan, en mutlu gayedir.

Anayasa ve İçtüzük

Geçen adliye yılı, yazılı hukuk hayatımız noktasından, çok geniş ilerleme imkânlarını hazırhyan ve demokrasi esaslarının gerçekleşmesini sağlayacak olan, yeniliklere şahit oldu. Türk Teşkilâtı Esasiye Kanununun 1924 yılı metni, ayrı zamanlarda uğradığı tekmlil değişiklerle birlikte «Anayasa» haline geldi.

Bu hareket, genel hukuk fikri bakımından ve hukuk bilimi yönünden neticeler doğurabilecek bir hareket olmamakla beraber; Türk hukukunun ifade kâhpları ve kavramları anlatma noktasından, birinci derecede bir teşebbüs olmuştur.

Mesele malûmunuzdur. Türk devriminin gerçekleşme alanlarından biri olan, dil durumu işinde, adliye cihazları olsun, hukuk

bilimi muhitleri olsun, yazılı hukuk kurallarının kullanmakta oldukları terimlere bağlı bulunmak dolayısıyla, kesin ve tesirli hamlelerde bulunamamak durumunda idiler. Çok mahcup bir şekilde gelişmekte olan hukuk dilinin yenilenmesi hareketine, hakikî bir hız vermenin tek çaresi, kanun dilinde yenilikler göstermek olacaktı. Yasama organı, ilk denemeyi, başarı ile sona erdirmişti.

İşe, Anayasa'dan başlanmış olmasından daha tabii bir şey olamazdı. Zira, Anayasa, Devletten, onun kuruluşundan; vatandaşın devlet içerisindeki ana haklarından ve devletle vatandaşların temas ve münasebet haline gelmelerinden, çıkan meselelere dokunan, hükümleri taşımaktadır. Bunlar, elbette ilk başta ele alınmak lâzımgelirdi. Nitekim öyle olmuştur.

Hukuk dilinin yenilenmesi işinde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin gösterdiği ileri görüşlülük, bu yüksek kurulun, kendi bünyesine ve işleyişine dokunan hükümler koymakta olan «İç Tüzük» ün de derhal Türkçeleştirilmesi ile kendisi gösterdi.

Şüphesiz, bu kadarı kâfi gelemez. Türkçeleştirme, başta ana kanunlar olmak üzere, teknil diğer metinler üzerinde de yapılmıştır. Bundan böyle, hazırlanacak kanunlarda kullanılacak yeni ve saflaşmış terimlerin ortaya çıkacağı düşünülecek olursa, hukuk dilimizin, temiz ve arık bir hale gelmesinin, kısa bir zaman işi olduğu kolayca anlaşılır.

Burada bilinmesi lâzımgelen bir nokta var. Hukuk dilinde türkçeleşme ve bu dili türkçeleştirme gayreti, sırf bir fanteziden ibaret değildir. Bu işi yapmakla, elde etmeği gözönünde bulundurduğumuz ilk gayelerden birisi de, adalet kapılarında, vatandaşlar arasında, gerçek bir eşitlik yaratmaktır. Demokrasinin temellerinden biri olan eşitlik de, diğer büyük demokratik değerler gibi, mahkemelerce korunur. Hal böyle iken, haklarının yerine getirilmesi dileğinde bulunacak vatandaşlarla, bu dildeki yerine getirmekle ödevli ve yetkili hak kapıları arasındaki yazışma ve görüşmelerin, herkesçe anlaşılabilir biçimde olmasından daha normal ne olabilir? Eşitlik, kanun önünde eşitlik demek olduğuna göre, kanun hükümlerini yerine getiren mahkemelerle, dâvacı ve dâvalıların ifade araçları, hep aynı olmak zaruridir. Böylece, hukuk dilimizde başarılmakta olan devrim, kanun önündeki eşitliği, şekil bakımından da sağlamış olacaktır.

Soyadı Kanunu

Mahkemeler önünde olsun, fertlerin kendi aralarındaki ve Devletin çeşitli kurulları ile ilgilerinde olsun; aynı eşitliği, yani şekil noktasından eşitliği sağlıyan görünüşlerden birisi de, hiç şüphe yok ki, vatandaşların her birisinin, birer soyadı sahibi olmalarıdır.

Soyadına Türk Kanunu Medenisi, sadece isim diyor. Aslında bu isim, bir yandan öz ad, veya küçük isim dediğimiz bir işaretle bir de aile adından meydana gelir.

Millet dediğimiz topluluk, kuruluş itibariyle, ailelerden toplanmıştır. Ferdin aileye bağlılığı, ancak soyadiyle anlaşılabilir. Modern medenilik muhitlerinde yaşayanlar için, bu çeşit bir ad'a sahip olmak şarttır. Bu zarureti anlıyan modern Devlet, bundan on yıldan fazla bir zaman önce, kabul olunan bir kanunla, soyadı ile ilgili esasları koymuştu. O gündenberi aradan epey zaman geçti. Bununla beraber, soyadı kanununun gözetmekte olduğu gaye, tam olarak gerçekleşemedi. Bu gayenin gerçekleşmesi, başlıca fikir yayımı aracı olan, basın sahifelerinin, resmî makamların ve halk muhitlerinin, yapacakları gayretlere bağlıdır. Gazetelerimizde birçoğu, bugün dahi «Hasan»lardan, Bay «Ali»lerden bahseden havadisler veriyorlar. Bunlar kimlerdir? Gazete yazarının bunlar hakkında belki özel bilgisi vardır. Fakat bir gazetedede çıkan yazıda adı geçen kişinin onunla ilgili olanlar tarafından tereddütsüz anlaşılması icabeder.

Soyadı esasını kabul etmiş modern bir millette, insanların öz adları ile anılmaları, öz adları söylemek ve yazılmak suretiyle kendilerinden bahsedilmesi, medenilik vasfına ve ciddilik şiarına uymıyan bir hareket olur. Öz adlar, sadece aile muhitleri ve arkadaş toplantıları içindir. Bunun dışındaki münasebetler çevresinde, insanı belirtecek anma, soyadı söylenmek suretiyle yapılabilir. Bunun yapılamaması, belli bir toplumu, mensupları ve âdetleriyle birlikte, medeniliğin büyük nimetlerinden hakkıyla faydalanmaktan alıkoymaz. Çünkü, medenilik de, her şeyden önce, bir düşünüş meselesidir. Bu düşünüş, toplum mensuplarının ayrılmış ve ayrı ayrı kıymetlendirilmiş olmasından kuvvet alır. Toplum için hayati unsur, ferttir. Ferdi sosyal bakımdan bir değer haline getirmek için, ilk olarak kendi varlığı içerisinde kişilik sahibi kılmak icabeder. Fertlerin birer değer haline gelemedikleri muhitlerde, medenilikten bahsolunamayacağı gibi, fertlerin birer değer

olmaktan çıktıkları yerlerde de, medenice ilerlemelerden söz açmak, yersiz olur.

Kişi halleri, belli tertiplere bağlanmış, kişi halleri değişiklikleri, düzgün esaslara uydurulmuş toplumlar, fertlerin toplumca dahi üstünlükler gösterdiği, insan birlikleridir. Bir memleketin insan gücü, her yönden rakamlandırılabilmek için, istatistikler kadar, nüfus işlerinin muntazam olmasında da, katı zaruret vardır. Memleketimizin bu bakımdan durumu mükemmel olmaktan uzaktır. Nüfus kayıtlarımız düzgün değildir. Doğum, nesep, evlenme, ölüm olayları, modern esaslara göre kayda bağlanmalı ve bu kayıtlarda meydana çıkabilecek değişiklikler, kolayca işlenebilmelidir.

Yargıtay, her yıl çalışmalarında, gerek soyadı işlerinin, gerekse nüfus kâğıtları işlerinin, bozuk olması yüzünden, birçok hukuk meseleleriyle karşılaşmakta ve bunların karara bağlanmasında, genel kurullamanın eksikliğini ve bozukluğunu görmekte, içten üzülmemektedir. Bir ölüm mahkûmunun adı üzerinde yanlışlık, çok büyük bir adalet yanlışlığına meydan verebileceği gibi, bir vatandaşın yaşının yanlış olarak kaydedilmiş olması yüzünden de, adalet, gerçekleşmemek tehlikesiyle karşılaşabilir. Her iki netice dahi acı olur.

Yargıtay'ın 1944 ve 1945 yılı çalışmaları

Sayın dinliyenler,

Kaza organlarımızın en üstününü teşkil eden büyük Yargıtay'ın bu yıl başlangıcı toplantısında geçen faaliyet yılı hakkında izahlarda bulunulması, rakamlar verilmesi ve dilekler ifade edilmesinin halk kütlesinin, adalet duygusu ile temasa geliş vesilesi olacağını ve bu itibarla toplantımızın ruhsal ve toplumsal tesir ve önemini geçen adli yıl açılış törenimizde izah etmiştim.

Gerçekten her demokrasi kurulunda olduğu gibi kaza faaliyetini ifa eden cihazlarda da bu cihazların, hizmetlerine tahsis edilmiş buldukları vatandaşlara hesap vermelerinin Cumhuriyet zihniyeti ve demokrasi ülkücülüğü bakımından bilhassa faydalı olacağı şüphesizdir.

Bütün bu düşüncelerledir ki; Yargıtay'ın 1944 ve 1945 yılları çalışmalarına ait rakamları huzurunuzda arz ediyorum.

Yargıtay'a 1944 yılı içerisinde (89308) dâva dosyası gelmiş, bunlardan (79192) si aynı yılda karara bağlanabilmiştir.

1945 yılı ilk altı ayında gelen işlerin sayısı ise (65972) yi bulmuştur.

Bu rakamların anlatmakta olduğu karar çeşitleri üzerinde, ayrı ayrı durmağa, ne yazık ki, imkân yoktur. Bunlardan sadece birleştirme kararlarına dokunmakla kalacağım.

Geçen adliye yılı içerisinde Yargıtay'ın Karar Birleştirme Kurulunca ele alınan ve karara bağlanan işler, sayıları pek az olan ve önemleri çok geniş bulunmayan, kişi hukukuna, ticaret meselelerine ve yargılama usullerine dokunanlar bir yana bırakılacak olursa, başlıca iki önemli konu üzerinde toplanmıştır:

a— Olağan üstü halleri ilgilleyen meseleler.

b— Mülk meseleleri,

Bunlardan birinciler, hemen hemen tamamiyle Millî Korunma Kanununun yerine getirilmesi dolayısıyla, ortaya çıkmıştır. Yargıtay, birçok birleştirme kararları ile, şu prensipleri ortaya koydu:

1— Olağanüstü tedbirler, kanunda açıkça gösterilmiş olmalıdır.

2— Millî Korunma kanunu, Olağanüstü hallerin, kanunudur.

3— Millî Korunma Kanunu hükümleri, kamu düzenini ilgililer.

Bu prensiplerden birincisinin, tabii neticesi, vatandaşlara ait kamu haklarının ve hürriyetlerin olağanüstü hallerin varlığına rağmen, kanunun korunması altında kalmakta olduğudur. Kanun, açık olarak yazmış ve saymış olmadıkça olağanüstü bir tedbirin, herhangi bir vatandaş hakkında uygulanması, hatıra gelemez. Gerçekten, bir hukuk devleti olan Türkiye'de kanun, her şeyin üstünde gelir.

İkinci prensip, Millî Korunma Kanununun, genel kanun sistemimiz içerisinde, bir ayrıltı gibi ele alınması lâzımgeleceğini anlatır.

Bu kanunla konulmuş bulunan birçok hükümlerle, genel kanunlarda yer almış bulunan hukuk kuralları arasındaki aykırılıklar, ancak bu suretle izah olunabilir. Kanun, millî hayatın isterlerinden çıkar. Millî hayat, anormal ve olağanüstü şartları bağlı olunca, bu hali karşılayacak olağanüstü hukuk kurallarına ihtiyaç, kendini

gösterir. Fakat, bu ihtiyaç da, gene ancak, bir kanunla karşılanabilir ki; o kanun da, Millî Korunma Kanunudur.

Üçüncü prensipe, yani Millî Korunma Kanununun, kamu düzeni ile ilgili esaslar taşımakta oluşuna gelince; bu prensipten çıkabilecek neticeler, takdir buyurursunuz ki; pek mühim olacaktır. Başlıcasına işaret etmiş olmak için Millî Korunma kanununu ile düzenlemekte olan işlerde, vatandaşların kendi karşılıklı istekleri ile dahi, herhangi bir değişiklik yapamayacaklarını söyleyelim. Nitekim; Yargıtay, kira sözleşmelerinde boşaltma şartının, önceden kararlaştırılmış olmasının, bir hükmü olamayacağını karar altına almakla, bu noktayı açıklamış bulunuyor.

Birleştirme kararlarına konu teşkil etmiş olan ikinci grup meseleler, mülk meseleleri olmuştur. Toprak servetleri üzerinde ter dökmekte olan vatandaşların ezici çoğunluğu meydana getirdiği memleketlerin, mahkeme hayatları için bu konu üzerinde çalışmalarda bulunmuş olmak, pek tabiidir.

Mülk meselelerine dokunan birleştirme kararlarında, Yargıtay'ı güden başlıca fikir, Türk Kanunu Medenisinde yazılı esasları, hâkim kılmak olmuştur.

Eskidenberi kurulmuş bulunan bir görüş şekli, başka bir münasebetle yeniden pekiştirildi. Yargıtay, tapusuz göçmez malların, anlaşma yolu ile satışlarının, hükümsüzlüğüne karar verdi. Bu kararda eski ile mücadelenin, Türk Kanunu Medenisinden yana, birgalibiyetle bitirilmesi isteginin, değişmezliği görülür.

Gene kanunu Medeniye hâkim kılmak düşüncesinin bir neticesi olarak, Yargıtay, bu kanunun (650) inci maddesinde yazılı hükmün, bağ ve bahçe meydana getirenler hakkında da, yürütülmesi gerekeceğine karar verdi.

Mülk işlerine Yargıtay'ca kabul olunan diğer esaslar, Devlet hazinesiyle mülk sahiplerinin ilgileri alanına dokunmaktadır ki; bunlarda da, gene Kanunu Medeni hükümleri gereğince karar verilmiştir.

Bilindiği üzere Kanunu Medeni, Devleti tapu sicillerinin tutulmasından ötürü, sorumlu kılmıştır. Bu sorum, tekmil medeni devletlere kabul edilmiştir.

Şimdi, memleketimizde şöyle bir mesele ortaya çıktı, Kanunu Medeni 1926 danberi yürürlükte bulunan bir kanundur. Acaba,

hazine bu tarihten önceye ait tapu sicilleri muamelelerindeki yanlışlıklardan ötürü de, sorumlu olacak mıdır? Yoksa, bu sorum, yalnız kanunu Medeninin yürürlüğe girmesinden sonraki zamanlara mı aittir? Mahkemelerimiz, bu suali, çeşitli şekillerde karşıladılar. İş, nihayet Yargıtay Karar Birleştirme Kuruluna geldi. Birleştirme Kurulu, Devlet hazinesi sorununun, eski siciller hakkında da yürüyeceğini kabul etti. Bu suretle, kabul edilen esas, kanunun geçmişe dokunamazlığı prensipine aykırı gibi görünürse de, gerek Kanunu Medeninin yürürlüğü hakkındaki kanunda kabul edilmiş olan ayrılıya ve gerekse kamu hukuku prensiplerine ve tekmil medenî devletlerin hukuk görüşlerine uygundur.

Toprak Kanunu

Özel hukuk alanına giren birçok hükümlerin, mülk meselelerine dokunan pek çok kurallar koymuş olmasına rağmen, memleketimiz için toprak mülkiyeti dâvası, genel bir konu olarak ele alınamamış ve toprağa bağlı ana meselelerimizden birçoğu, halledilmemişti.

Yıllardanberi, bu konuda, hakiki ve kesin bir düzen getirecek bir kanun hazırlanmak isteniyor, ve fakat bu hazırlıklar, gerçekleşme olgunluğuna geçecek kadar ileri gidemiyordu.

Dâva memleket için bir hayat dâvası idi. Toprağa bağlı ve hayatları, toprağın akıbetine tâbi, milyonlarca çiftçi vatandaşa standart bir refah seviyesi sağlamak ve yurt içi verim hacmini rasyonel ölçülere çıkarmak lâzımdı. Bunun için de, bir taraftan, topraksız yurttaşları toprak sahibi kılmak, veya yeter ölçüde toprağı bulunmayanlara, aileleri ile birlikte geçinebilmelerine elverişli gelecek genişlikte toprak vermek; diğer taraftan da, işlenmiyen kısır toprakları işletmeye mevzu kılmak icabediyordu. 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun, gözününde tuttuğu ve erişmek istediği maksat, işte bu olmuştur.

Bu kanunu, millî istihsal değerlerimizin kalkınmasını sağlayacak bir eser olarak görmek, pek yerinde olur. (Toprak dâvası), memleket dâvası, yurt dâvası, yurdun toprakları dâvası, Devletin ülkesi üzerindeki arazinin değerlendirilmesi dâvasıdır. Milletçe tok bir halde bulunma, çalışma, kazanma ve geçim dâvasıdır. Millî dâvadır ve medenîlik dâvasıdır. Yaşamak için kazanmak, kazanmak için çalışmak, çalışmak için de gene çalışmak ve muttasıl çalışmak lâzımdır. Çiftçiyi topraklandırma Kanunu, toprağa

bağlı vatandaşlarda, bir eser yaratmış olmak gururunu doğurmakla, bu vatandaşların şahsi bağımsızlıklarını, gerçek bir hale sokacak ve kendilerine fikri inkişaf ve ilerleme bakımından, çok kolaylıklar temin edecektir. Onun içindir ki; bu kanunu, devrim hareketlerimiz içerisinde, getirdiği yeni zihniyet ve ön gördüğü mesut toprak hayatı bakımından, en büyük ilgi ile bağlanmalıyız gereken, bir Cumhuriyet eseri olarak görmek ve böylece ele almak, yerinde bir hareket olur.

Adli tıp meselesi

Memleket içi ceza adaletinin, birçok suçluluk hallerinde isabetle gerçekleşebilmesi, ancak modern ve ileri bir adliye hekimliği teşkilâtının ve tekniğinin varlığı ile sağlanabilecek bir neticedir.

Belli bir toplumun yaşayış şartları mükemmelleştikçe, medenilik seviyesi yükseldikçe ve teknik vasıtaları arttıkça o muhit içerisinde birçok suçların, yeni yeni araçlarla ve yeni fen imkânlarıyla işlendiklerine, şahit olmaktayız. Kanunun yerine getirilmesi ve adaletin belirmesi bakımlarından, aydınlatılması gerekli öyle bir takım noktalarla karşılaşmaktayız ki; bunların meydana getirdiği esrarın çözülmesi, ayrı bilgiye ihtiyaç gösteriyor. Çoğu halde tıp müşahedelerine, lâboratuvar incelemelerine lüzum hasil oluyor.

Doğrusu aranırsa, adalet hekimliğinin, ayrı bir bilgi kolu halinde kuruluşu, müsbet bilimin ve rasyonel düşünüşün, bir zaferi sayılmamalıdır. Modern bir devletin ülkesi içerisinde, adalet ve hele ceza adaleti, elbette ki, insanlık fikir ilerlemesinin yemişlerinden faydalanacaktır. Binaenaleyh, ileri bir devlet yaşayışının isterlerine göre, kamu hayatını düzenlemek uğrunda, başarılması zarurî işler arasında, adalet hekimliği meselesi de vardır.

Bilhassa ceza işlerinde yapılacak basit bir inceleme, adli tıp noktasından yapılması gerekli tetkikin önemini derhal belli etmeğe yeter.

Bir suç işlendiği zaman, suç dediğimiz bu neticeyi iki unsura bağlamak kabildir. Birincisi, kişi, diğeri de eylem.

Sanık belli değilse, kim olduğunun anlaşılması ve bulunması bakımından, adli tıp, polise çok büyük yardımlarda bulunabilir.

Sanığın meydanda olması halinde ise, ortaya birçok meselelerin çıkması mümkündür. Meselâ, ceza sorununun tâyini veya umumî olarak suçlunun ceza yeterliğinin belirtilmesi, bir mesele teşkil edebilir. Bu takdirde de gene adli tıbbın düşünüşünün bilinmesine ihtiyaç vardır.

Suçun maddi unsuru olan eyleme gelince, bu eylem, hem zaman, ve hem de yer âmillerine bağlı olur. Araştırma sırasında, suçun işlenme ânı artık geçmiştir. Onu geçen zaman içerisinde yakalamak ve kanun önünde yeniden canlandırmak lâzımdır. Bunun için de, birçok araçlara başvurulacaktır. Bu araçların, tanıkların verecekleri bilgiler gibi, bir kısmı bir tarafa bırakılırsa, hemen kâffesi adli tıp gözü ile tetkik edilmek icabeder.

Bütün bu noktalar üzerinde, isabetli ve sağlam sonuçlar sağlanabilecek durumda ve olgunlukta bulunan bir adliye hekimliğinin bir memleket adaleti için ne derece yüksek değerinde bir araştırmacı olduğunu söylemeğe lüzum mu vardır ?

Memleketimizde, bu konuda durum nasıldır ?

Bir iki büyük şehrimiz bir yana bırakılacak olursa, memleketimizin çoğu yerlerinde henüz adalet hekimliği kurulabilmiş değildir.

Bilindiği üzere, Meşrutiyete gelinceye kadar, Türkiye'de adalet hekimliği işleri, mütehassıs hekimler tarafından değil de, belediye ve kasabalar hekimlerince görülürdü. Yurdun her köşe ve bucağında hekim bulundurmamak imkânsızlığı, birçok yerlerde adalet hekimliğince görülmek lâzım gelen işlerin, ebelik eden kâdınlar, berberler, nalbantlar tarafından gördürülmesine sebep oluyordu.

Belli bir iş üzerinde, bilgilerine başvuru bu çeşit çeşit meslek sahipleri tarafından verilen raporların, fen noktasından kabul edilmeğe elverişli olup olmayacakları da, tabii ayrı bir mesele teşkil etmekteydi. Yurdun her köşesine adalet hekimliği vazifesini görececek hekimler göndermek mümkün olmadığından, hiç olmazsa nalbantlar ve berberlerce verilen mütaleaları denetliyecek bir makam kurmak zaruri bulunduğu için, bu vazifeyi görmek üzere, İstanbul'da, Mekâtibi Tıbbiye Nazırlığına bağlı, bir (Meclis-i Umur-u Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i Umumiye) kurulmuştu. Bu meclisin bir de kimyahanesi vardı.

Psikiyatryi ilgilleyen işler, İstanbul'da Toptaş'tında, ve Haseki'de müşahedehane adı verilen tedavi evinde, yahut da, Manisa

timarhanesinde görülmekteydi. Otopsiler ise, İstanbul'da polis hekimleri tarafından yapıyordu.

Meşrutiyet bu durumu değiştirmiş değildir. Aradan bir hayli zaman geçtikten sonradır ki: (Sıhhiye Müdüriyeti Umumiyesi) kurulmuştur. Kimyahane, bu yeni teşekkülün emrine verildi. Bu müdürlük, Dahiliye Nazırlığına bağlı idi. Esasen, müşahedehane de aynı Nazırlığın emrinde bulunmakta idi. Umum müdürlüğün çeşitli şubeleri arasında, bir de (Tababet-i Adliye) şubesi meydana getirildi. Bundan başka bir de (Meclis-i Âli-i Sıhhi) teşkil edildi. Bu mecliste, umum müdür ile şube müdürleri ve Adliye, Dahiliye ve Nafia Nezaretleri gibi makamlardan seçilmiş ileri gelenler bulunuyordu.

Mahkemelerden gönderilen raporlar tababet-i adliye şubesi tarafından incelendikten sonra, varılan neticeyi bildirir karar ile birlikte, Meclis-i Âli-i Sıhhi'ye verilirdi. Meclis bunu tasdik eder ve mahkemeye geri gönderirdi.

Memleketimiz adalet hekimliği tarihçesi içerisinde, önemli bir çağ başlangıcı, 1916 yılı olmuştur. Bu tarihte tababeti adliye şubesine bağlı olmak üzere, bir morg müdürlüğü kuruldu. Morgun kurulması sayesinde, otopsilerin yapılması işi, sağlanmış oluyordu. Lâkin, bu kuruluşun asıl büyük önemi, memleketimize, adli tıp işlerinin ve meselelerinin, incelenmesi için gerekli müspet zihniyeti getirmiş olmasından çıkar. Hakikaten, morgun kuruluşundan bir yıl, geçmiş veya geçmemişti ki, mevcut tababeti adliye şubesi, Adliye Nezaretine mal edilmek suretiyle ve tıbbi adli müessesesi adı ile ortaya çıktı. Tıbbi adli müessesesi, haddi zatında birçok kurulları sinesinde topluyordu. Böylece kimyahane ve müşahedehane müdürlükleriyle, son defa kurulmuş bulunan morg, birleşmişlerdi. Tıbbi adli müessesesi, bu çeşitli ve fakat gaye birliği gösteren kurulları bir araya toplamakla da kalmadı. Aynı zamanda adli tabib yetiştirmek işini de üzerine aldı. Burada yetişecek hekimler, adli tabiblikleri işgal edeceklerdi. Ancak, birçok gayretlere rağmen, gerek tıbbi adli müessesesi ve gerekse tıbbi adli meclisi için, bunların kuruluş ve görevlerini tâyin edecek bir kanun meydana getirmek mümkün olamamıştı.

Aradan çok uzun zaman geçtikten sonra, ancak 1926 da adli tıp işlerinde, merkez kuruluşunu teşkil eden bu müessese, kanunlaştırılabilmiştir. 1926 da, müessese bir umum müdürlük haline gelmiş ve tıbbi adli meclisine, çeşitli yetkiler tanınmıştı. Bu ara-

da meclisin vereceği kararların kesin olacağı da hüküm altına alınmıştır.

1926 kanunu, memlekette adli tabiplikler kurdu, Bugün yurdumuzun bazı büyük merkezlerinde, birer adli tabiplik bulunduğunu, 1926 kanununa borçluyuz.

Ancak çekinmeden söylemek lâzımdır ki, birkaç il merkezinde adli tabiplik kurulmuş olması, maksadı karşılamaya yeter bir tedbir olamaz. Nitekim işlerin yürütülmesi de bunu isbat etmektedir. Her ağır ceza mahkemesi bulunan yerin, bir adli tabipliğe ihtiyacı vardır. Gerçi, memleketin büyük merkezler dışında kalan köşelerinde, adli tıp işlerini kendilerine fiili olarak gördürmekte olduğumuz hükümet hekimleri vardır. Lâkin, adliye hekimliği, genel hekimlikten büsbütün ayrı ve tamamıyla özel bir ihtisas işi olmuştur.

Bir hekimin adliye hekimi olabilmesi için, adliye hekimi olarak yetiştirilmiş olması şarttır. Adli tıp işlerinin müsbet ve şaşmaz neticelere bağlanması, bu işlerle uğraşan hekimin meslek zihniyetine, melekesine ve araştırma metotlarındaki başkılığa tâbidir. Bütün tecrübeler, ister millî muhitin, ister yabancı muhitlerin olsun, tekmi tecrübeler, adli tıpta ihtisas ve meleke sahibi resmî mevki sahibi hekimlerin adalet yardımcıları noktasından çok daha güvenilir ve büyük ölçüde verimli çalışmalarda bulunabileceklerini meydana koyar mahiyettedir.

Binaenaleyh, mesele açıktır: adli tabip yetiştirmek mecburiyetindeyiz. Bunu nasıl başarabiliriz? Bu soruyu, çeşitli çözümleri ileri sürmek suretiyle karşılamak mümkündür. Hatıra gelen hal yollarından en elverişlisi, Adalet Bakanlığınca, tıp talebe yurtlarında ileride adli tabip mevkilerini işgal edecek olan, (bursiye) öğrenciler okutmaktır. Bu yoldan yetiştireceğimiz elemanlar, belli müddetlerle, merkez müessesesinde adli tıp müessesesinin çeşitli şubelerinde tâli müesseselerde ve adli tabipler yanında çalıştırılırlar, staj görürler ve sonunda tek başlarına adli tabiplik mevkilerine getirilirler. Bu hekimlere, tıpkı yargıçlar için kabul edilmiş olan ilerleme esasları uygulanmalı ve mesleklerini çekici ve rağbet edilecek bir çalışma sahası haline getirecek çareler sağlanmalıdır.

Bu neviden tedbirlerin en yakın bir gelecekte, sevindirici yemişler vereceğinden asla şüpheye mahal yoktur.

Adli Sicil

Ceza adaletinin gözönünde bulundurduğu amaçlardan bir tanesi de, suçluluğa engel olmaktadır. Bu maksatla kanun, suç sayılan hareketlere karşı cezalar koymuştur. Bundan başka, cezasını çeken suçlunun topluma peşiman olmuş, uslanmış, namusluca yaşamağa karar vermiş bir vatandaş olarak geri dönmesini sağlayacak tedbirler düşünülmüştür. Meselâ, bir kerre suç işledikten sonra yeniden suç işliyecek olan kimseye bu son suçtan ötürü verilecek cezanın kanunun koyduğu ölçüden daha ağır olarak verilmesi lâzımdır. Ancak, takdir buyurursunuz ki, bu yolda bir tedbirin yürütülebilmesi her şeyden önce, suçlu diye yargıç önüne getirilen kimsenin evvelce suç işlemiş olup olmadığını bilinmesine bağlıdır. Bir vatandaş bir zamanlar Diyarbakırda bir suçtan ötürü hüküm giymiş ve aradan yıllarca zaman geçtikten sonra Ankarada tekrar bir suç işlemiş bulunabilir. Vaktiyle hüküm giymiş olduğunu her zaman kendi ağzından dinliyemeyeceğimize göre, onun ceza adaleti ile geçmişteki ilgisini anlamaklığımıza yardım edecek bir işarete, bir kayda ihtiyacımız vardır.

Geçen yıl sonunda Büyük Millet Meclisince kabul buyurulan bir kanun ile lüzumu sağlayan adli sicil esasları kurulmuştur. Bu güzel teşebbüsü ancak alkışlamak lâzımdır.

Bundan böyle, Türk kanunlarına göre suç sayılan bir halden ötürü gerek millî ve gerekse yabancı mahkemeler önünde hüküm giymiş olanların, haklarındaki hükümler kesinleştikten sonra, soyadlarına göre tertiplenmiş birer kartonları olacaktır. Bu kartonlar, esas itibariyle, Bakanlıkta saklanacak olmakla beraber, doğdukları ve nüfus kütüklerinde yazılı buldukları yerlerdeki Cumhuriyet Savcılıklarına da gönderilecektir. Bu sayede, bir suçlunun daha önce işlemiş olduğu suçlardan ötürü giydiği cezalar kolaylıkla belli olabilecektir.

Yalnız, şunu söylemeden geçemeyeceğim ki, adli sicil kanununda yazılı esasların gerçekleşebilmesi her şeyden önce ceza yargıçı ve Cumhuriyet savcılarının gösterecekleri titizliğe bağlıdır. Bakanlıkça alınmış ve alınacak tedbirlerle birlikte, mahkemelerin verecekleri dikkatin modern adaletin bir cihazını teşkil ettiğinde şüphe olmayan cezahlar kütüğünden büyük ölçüde faydalanma imkânları sağlayacağından tereddüte yer yoktur.

“ Yargıç sayısını çoğaltmak zarureti karşısındayız,,

Bugün, adalet organlarını, faaliyetleri içerisinde sıkıştıran, bunaltan ve bazan eksik bir şekilde işlemek zorunda bırakan şey, mahkemeler kuruluşunun belli ve kesin esaslara dayanmayışıdır.

Gerçi mahkemelerimizi, asliye mahkemeleri ve istisna mahkemeleri olmak üzere bir sınıflamaya bağlamak ve kuruluş düzenini, bu noktadan hareket ederek çizmek, imkânsız değildir. Lâkin, bu yolda bir sınıflamaya rağmen, elde, yeter ölçüde yargıç bulunmaması yüzünden, mevcut esaslardan uzaklaşmaların meydana getirdiği hakikî manzara büsbütün başkadır. Mahkemelerin kuruluşuna dokunan kanunlar hükümlerinden uzaklaşmak suretiyle, bazı yerlerde, asliye mahkemelerinde Savcı ve Sorgu Yargıcı bulundurulamıyor. Ve bu yerlerde asliye mahkemeleri, savcısız iş görmek zorunda kalıyorlar. Bu hal mahkeme kürsülerini işgal edecek yargıç sayısının fakirliğinden ve adaleti yurdun en ücra köşelerine kadar yaymak zaruret ve ihtiyacından ileri geldiğine şüphe yoktur. Bununla beraber şu hakikati de unutmamak lâzımdır ki; mahkeme, vatandaş için nasıl bir inanca ise, savcı da aynı şekilde hem vatandaş ve hem de (kamu) için bir garantidir. Bu bakımdan, yargıç sayısını çoğaltmak zarureti karşısındayız. Yargıçlık niteliğini kendilerinde toplayabilenlerden pek az bir kısmı, bu mesleğe girmektedir. (Rağbetsizliğin sebebi malûm !)

Yargıç, genel hükümlere göre yani devlet memurlarının bağlı olduğu aylık ve ödenek hükümlerine göre para alır. Ve bu paradan başka hiç bir kazancı da yoktur. Çünkü, bizzat Anayasa, Yargıcın, gerek genel ve gerekse özel hiç bir görev alamıyacağını söylemiştir. Buna karşılık, gene Anayasanın 56 ıncı maddesinde bahsettiği yargıçların aylık ve ödenekleri hakkındaki özel kanunlar, henüz çıkarılamamıştır. Bunların yokluğu sebebiyle de yargıçlar, bu bakımdan bütün memurlar hakkındaki genel hükümlere bağlı tutulmaktadırlar.

Memleketimizin son yıllarda fikir hayatında görülen hararetli yayım faaliyeti, hukuk alanında büyük gelişmeler şeklinde kendini gösterdi. Pek çok ihtisas kitapları yayınlandı. Halbuki, mahkemelerimizden bir kısmında yargıç belli bir davada uygulayacağı kanunu eli altında bulamıyor. Mahkemelerimizin, basit dahî olsa, küçük bir kitaplığı bulunmak lâzımdır. Bu kitaplıkta, yargıç, en lüzumlu ve vaz geçilmez eserleri metinleri ve esas itibariyle tek-

mil kanunları, eksiksiz olarak bulabilmelidir. Böylece, kendisini sadece bir adalet makinesi haline gelmek tehlikesinden de uzaklaştırmış ve insan adaletini, hakiki çehresiyle belirtmek imkânlarını hazırlamış oluruz.

Türk iş muhitinin çeşitli meseleleri

Bundan iki yıl önce adliye yılını açarken, Türk iş muhitinin çeşitli meselelerine dokunmuş ve bunların biran evvel halli suretiyle elde edilecek kazancın mutluluğunu belirtmeğe çalıştım. O zamanki dileklerimiz, bugün gerçekleşmiş olduğunu görmekte, cidden sevinç duymaktayız. Hükümet, iş hayatı şartlarının daha mükemmelle doğru gitmesini sağlamak ve işçi meselelerini, toplum ölçüsünde bir dikkat ve önemle ele almak maksadiyle, bir Çalışma Bakanlığı kurmuş ve bu Bakanlığın kuruluş ve görevlerini, bir kanunla belirtmiştir. Şimdilik, yalnız merkez kuruluşu ile dahi olsa, bu Bakanlığın faaliyete geçmiş olması, işçi kütlelerinin rahat, refahlı ve sağlam bir çalışma hayatına kavuşturulmasını temine yarıyacak tedbirler zinciri içerisinde ilk halkayı ortaya koyar mahiyette olmuştur. Yakın bir gelecekte, Türk ekonomi hayatının ve sanayi faaliyetinin, ahenkli ve düzgün bir nizam bütünlüğü içinde, en geniş inkişaf imkânlarına erişeceğine, sarsılmaz bir kanaatla inanıyoruz.

Sayın Yargıçlar,

Her yeni adliye yılı başında, büyük heyetinizden birkaç yargıcı aramızdan ayrılmış görmek, hüznü bir acı oluyor. Geçen yıl da, gene yaş haddine erişmiş olmaları sebebiyle, bazı arkadaşlarımız, Yargıtay kurulundan ayrılmak zorunda kaldılar. Onları, bu dört arkadaşımızı Mesut Güney, Şevket Başaçık, Ramazan Onat ve Vehbi Gündüz arkadaşlarımızı, çalışmalarındaki ateşi ve yılmaz gayretlerle sağladıkları başarıları, huzurunuzda duygu ile, bağlılıkla ve takdirlerle anarak selâmlarım.

Gene Yargıtayınız, bugün başlıyan adliye yılına değerli bir Başkanından mahrum olarak giriyor. Rahatsızlığı yüzünden yargıçlık ödevinden ayrılmak zorunda kalan Başkan Cevat Gücün arkadaşınız çalışmalarından, bilgisinden ve kavrayışından büyük ölçülerde faydalanmakta olduğumuz bir zamanda bizden uzaklaşmış bulunuyor.

Yıllarca zaman, memleket hukuk hayatının çeşitli alanlarında kitaplar yazarak, eserler vererek, yargılamalar içersinde yıpranarak didinen bu mümtaz yargıca esenlikler ve sağıklar dilerim.

Yıllar, milletlerin hayatında, bir zaman ölçüsü sayılamıyacak kadar kısadırlar. (Bu ölçü elverişsizliğine rağmen) Türk mahkemelerinin her dıvar takvimi değışmesinde, adaleti sağılamak ve gercek kılmak bakımından gösterdiği erginlik, gözle görülecek ve kafa ile idrak edilecek kadar büyüktür. Bu gurur verici neticenin sırrını, Türk yargıçlarının yüksek adalet duygularında, milletimizin hakka bağılılığında ve haksızlığa isyan asaletinin engin genişliğinde aramak lâzımdır.

Hepinize, yeni çalışma yılı kutlu olsun!